

Helse- og omsorgsdepartementet
Postmottak@hod.dep.no

Oslo, 4. mai 2015
Vår ref.: jojo/15
Må alltid oppgis.

Høring – Forslag til ny gjennomføringsforskrift for rusomsorgen

Gatejuristen takker for tilliten som høringsinstans, og vi er positive til at det nå innføres en felles gjennomføringsforskrift for institusjoner innen rusomsorgen. Både for den enkelte pasient og behandlingsapparatet vil det være klart mest hensiktsmessig om reglene for bruk av tvang med dette samles i én forskrift.

Hvilke institusjoner som skal rammes av forskriften

Gatejuristen bistår i liten grad klienter som selv betaler for behandling ved institusjoner som ikke har avtale med stat eller kommune. På generelt grunnlag mener vi imidlertid at det må utvises forsiktighet med å tillate bruk av tvang kun basert på samtykke fra pasient og bruker ved inntak på institusjon.

Kompetanse til å fastsette urinprøvetaking for tvangsinnlagte pasienter

Gatejuristen er skeptiske til at kompetansen til å vedta urinprøvetaking for tvangsinnlagte pasienter overføres fra fylkesnemnda til den enkelte institusjon. Vi savner imidlertid tall på hvor ofte fylkesnemnda faktisk fatter vedtak om urinprøvetaking. Dersom det nærmest kategorisk fattes vedtak om urinprøvetaking samtidig med vedtaket om tvangsinnleggelse, vil en overføring av kompetansen til institusjon innebære liten realitetsforskjell fra dagens praksis.

Å være tvangsinnlagt er imidlertid i seg selv et svært inngripende tiltak overfor enkeltpersoner, og nettopp for å hindre vilkårlighet og sikre at pasienter ikke utsettes for mer tvangsbruk enn nødvendig, er kompetansen til vedta slike inngrep overlatt til en overordnet instans. Bruk av tvang skal i utgangspunktet være et unntak fra hovedregelen, og dersom kompetansen overføres til den enkelte institusjon er vi redde for at urinprøvetaking heller blir hovedregelen enn unntaket.

Dersom det likevel gis hjemmel for at institusjonene selv kan beslutte urinprøvetaking, bes det imidlertid om at det sikres gode og effektive klageordninger for slike vedtak.

Gatejuristen ber samtidig om at det spesifiseres i lovverket at en positiv test i seg selv ikke bør tilsi negative reaksjoner. Det er problematisk å skrive ut pasienter som viser symptomer på sin egen lidelse, og alternative reaksjoner bør alltid vurderes før en eventuell utskrivning.

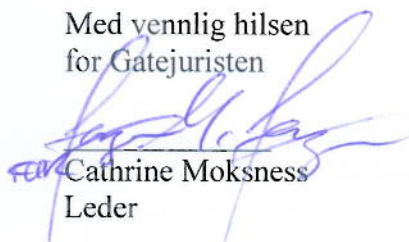
Hjemmel for rutinemessig ransaking ved ankomst i institusjon

Gatejuristen forstår at en del institusjoner ser et behov for å gjennomføre rutinemessig ransaking og undersøkelser ved ankomst til institusjonen. Mange institusjonsopphold er likevel ment å vare flere måneder, og ofte også opptil 1 år. Det er naturlig at man har med seg en rekke private eiendeler til et slikt opphold, og en ransaking kan i så måte oppleves som svært integritetskrenkende. Samtidig vil det

også bidra til at man allerede ved ankomst vil kunne føle seg mistenkeligjort. Vi mener derfor det bør være tilstrekkelig at ransaking kun gjennomføres der man har konkret mistanke om at pasienten oppbevarer rusmidler, og at rutinemessige kroppsvisitasjoner og ransakinger ved ankomst ikke tillates.

Et samtykke fra pasient og bruker vil i slike saker neppe kunne sies å være reelt. Vår erfaring tilsier at de aller fleste pasienter ikke ville ønsket slike undersøkelser dersom de opplevde å ha et reelt valg. At det finnes enkelttilfeller hvor pasient eller bruker faktisk ønsker en slik undersøkelse fordi de ikke har oversikt over hva de har med seg, må enkelt kunne avhjelpest ved at personalet i slike situasjoner gjennomgår bagasjen sammen med den enkelte på oppfordring fra pasienten selv.

Med vennlig hilsen
for Gatejuristen

Cathrine Moksness
Leder